

Glasbene skulpture – srečanje čustev z umetnostjo

Petra Brdnik Juhart

Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta,
Kardeljeva ploščad 16, 1000 Ljubljana

petra.brdnik@pef.uni-lj.si

Andreja Blimen Majcen

Osnovna šola Pod goro Slovenske Konjice,
Šolska ulica 3, 3210 Slovenske Konjice

andreja.blimen@podgoro.si

Musical Sculptures: Emotions Meet Art

Izvleček

Inovativne avtorske ustvarjalne delavnice Glasbene skulpture avtoric Petre Brdnik Juhart in Andreje Blimen Majcen združujejo glasbo in likovno umetnost z namenom krepitev čustvenih in socialnih veščin udeležencev. Na delavnicah udeleženci preko glasbenega in likovnega ustvarjanja raziskujejo svoja čustva in doživljanje umetnosti. Ob različnih dejavnostih, kot so izdelava glinastih skulptur ob poslušanju glasbe, kinetično risanje in skupinsko ustvarjanje, se udeleženci poglabijo v razumevanje čustvenih stanj ter medsebojnih odnosov. Udeleženci so izrazili navdušenje nad inovativnim pristopom in učinki delavnic na njihov osebni razvoj ter poudarjajo občutek varnosti, sprejetosti in medsebojnega spoštovanja, ki ga prinaša ustvarjalno okolje. Med procesom ustvarjanja tako udeleženci kot izvajalki spoznavajo, da umetnost ne izraža le posameznikove notranjosti, temveč lahko umetnost uporabimo tudi kot orodje za poglobljeno razumevanje samega sebe in drugih, za spodbujanje povezanosti ter za krepitev čustvene inteligence. Glavni cilj Glasbenih skulptur je tako spodbujanje osebne rasti in socialne interakcije preko umetniškega izražanja.

Ključne besede: glasbena umetnost, likovna umetnost, ustvarjanje, pomoč z umetnostjo, socialne veščine.

Abstract

The unique and creative workshops Musical Sculptures by Petra Brdnik Juhart and Andreja Blimen Majcen combine music and visual arts to strengthen participants' emotional and social skills. In the workshops, participants explore their emotions and experience of art through music and artistic creation. Various activities (e.g., making clay sculptures while listening to music, kinetic drawing and group creativity) deepen their understanding of emotional states and relationships. The participants expressed enthusiasm for the innovative approach and its impact on their personal development; they also emphasised the feeling of safety, acceptance and mutual respect that a creative environment brings. Through the creative process, both participants and practitioners realise that art not only expresses one's inner self but can also serve as a tool for a deeper understanding of oneself and others, fostering connectedness and enhancing emotional intelligence. The main goal of Musical Sculptures is thus to promote personal growth and social interaction through artistic expression.

Keywords: musical art, visual art, creativity, creative arts therapy, social skills.

Namesto uvoda

Glasbena pedagoginja in asistentka na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani Petra Brdnic Juhart ter likovna pedagoginja in magistrica pomoči z umetnostjo Andreja Blimen Majcen sva bili nekoč sodelavki na osnovni šoli. V času deljenja istega delovnega prostora sva vedno našli načine za medpredmetno povezovanje. Likovna in glasbena umetnost se nama obema zdita neločljivo povezani tako z vidika medpredmetnega povezovanja kot tudi z vidika povezovanja človeka s svojim lastnim bistvom. V vmesnem času, ko nisva delili istega delovnega prostora, sva se vsaka posebej izobraževali in iskali odgovore na vprašanja, kot so: Zakaj želimo umetnost na vsak način razumeti? Kako se ob svoji in ob umetnosti drugih počutimo? Kaj je imel Pablo Picasso v mislih, ko je menil, da umetnost »izpere vsakodnevni prah iz naših duš«? Tako zaradi medsebojnega druženja kot zaradi druženja z umetnostjo in srečevanjem z bistvom ljudi sva po skoraj desetih letih učenja in raziskovanja ponovno stopili v skupen delovni prostor. Tokrat na oder Doma kulture Slovenske Konjice, kamor sva odložili vsaka svojo malho znanja in izkušenj. Andreja z likovnimi, Petra pa z glasbenimi ustvarjalnimi nalogami za otroke, mladostnike in odrasle. Delavnice Glasbene skulpture finančno podpirata Center za kulturne prireditve Slovenske Konjice in Kulturno društvo Hrup.

Kaj so Glasbene skulpture?

Glasbene skulpture so avtorske glasbeno-likovne ustvarjalne delavnice, ki vključujejo glasbene kopeli in elemente umetnostne terapije za krepitev socialnih in čustvenih veščin. Na delavnicah iščemo odgovore na vprašanja o učinku umetnosti na nas ter na naša srečanja s sabo in našim okoljem preko doživljanja lastnega izraza v umetnosti z njenim ustvarjanjem. Glasbo ustvarjamo in slišimo ob sočasnem ustvarjanju skulptur iz različnih likovnih materialov in z lastnim telesom. Srečujemo se v večjem prostoru, na odru Doma kulture Slovenske Konjice, kjer je naše ustvarjanje neločljivo povezano tudi z gibanjem. Zaradi terapevtske narave se delavnice izvajajo v manjših skupinah.

Glasbene skulpture I

Na prvi delavnici *Glasbene skulpture I* smo skupaj z udeleženci odkrivali jezo kot osnovno čustvo. Cilj prve delavnice je bil krepitev socialnih in čustvenih veščin, kot so samozavedanje, socialno zavedanje in spretnosti v odnosih. Udeleženci so spregovorili o lastnih izkušnjah z jezo, na primer kdaj so jezni, kaj jih jezi, kako to pokažejo, kje v telesu se jeza najbolj odraža in kakšne strategije uporabljajo, da se pomirijo. Na prvi delavnici *Glasbene skulpture I* so udeleženci svoja čustva usmerili v delo z glino ob poslušanju glasbe skladateljev C. Saint-Saënsa, G. Ligetija in K. Pendereckega. Ob zvočnih posnetkih, ki so si izmenično neprekinjeno sledili, so se gline dotikali, jo gnetli, mečkali, trgali, spajali. Ob tem so bili pozorni na njeno temperaturo, vlago, sestavo in vonj. Ob gibanju, ki je sledilo zvočnemu posnetku (in obratno), so bili pozorni tudi na neprijetne in prijetne občutke, ki sta jih glasba ter tudi samo gibanje sprožala.

Glasbene skulpture so avtorske glasbeno-likovne ustvarjalne delavnice, ki vključujejo glasbene kopeli in elemente umetnostne terapije za krepitev socialnih in čustvenih veščin.

Prvo srečanje z odraslimi je bilo tiho in umirjeno, odraslim udeleženkam prijazno. Umetnost je v osebni prostor vstopala previdno, kot le umetnost zna.

Ob izmeničnem poslušanju posnetkov, ki v družbi stereotipno veljajo za prijetne ali neprijetne, smo z zaprtimi očmi izmenično gnetli glino na »prijetni« in »neprijetni« strani mize. Ena od udeleženk je prijetno plat opisala kot cvetoč travnik, neprijetno plat pa kot kapnike v vlažni in temni podzemni jami. Čudila se je, da sta bili skulpturi, ki sta iz

gline pri tem nastali, identični, le da je bila skulptura v prijetnem delu usmerjena navzgor, v prijetnem pa navzdol.

V skupini otrok smo se pogovarjali o pošasti, ki pride na plano, ko smo jezni. Po razmisleku o obliki te jezne pošasti so jo otroci iz gline še izdelali. Po pogovoru, kako se umirijo in pospravijo jezo, so iz gline izdelali še drugo figuro, ki jezno pošast umiri, jo poje, zasenči ali skrije. Vso dogajanje je spremljala glasba skladateljev Saint-Saënsa, Ligetija in Pendereckega, ki je čustva podkrepila in mestoma tudi izzvala.

Glasbene skulpture II

Na drugi delavnici Glasbene skulpture II smo se dotaknili ljubezni kot sestavljenega čustva. S pomočjo barvnih oljnih pastelov so udeleženci kinetično risali, pri čemer so na tleh risali sledi gibanja lastnega telesa, kar je utemeljila umetnica Heather Hansen.¹ Dejavnost v vseh skupinah je potekala z nebesedno govorico, z vmesnimi prekinitvami s pogovorom o doživljanju in nadaljnjem poteku likovnih in glasbenih ustvarjalnih nalog. Vsi udeleženci so bili pozorni na osebni prostor

¹ Heather Hansen je likovna umetnica, ki deluje v New Orleansu in Parizu. Njene kinetične risbe (kinetic drawing) so deloma ples, deloma performans, pri katerem uporablja svoje telo kot orodje za risanje. Njena dela na papirju so velika, za risanje pa uporablja oglje ali pastel.

drugega. Po vsaki delavnici je sledil pogovor o doživljanju, čustvih, mislih in idejah.

Odrasli so v uvodu ob poslušanju glasbe za violino solo J. S. Bacha in z napisanimi iztočnicami pisali svoje zgodbe. Nekateri so zgodbo tudi prebrali. Kasneje so kinetično risali ob skladbah, ki smo jih v tistem tednu imeli priložnost v živo slišati v sklopu Koncertnega cikla Pri Didiju (E. Ysaÿe: Sonata za violino) ter Festivala za sodobno glasbo Akademije za glasbo (S. Reich: Glasba za 18 glasbenikov). Na ta način smo udeleženske pripravili tudi na odhod na koncert, kjer so izvedbe skladb lahko doživele v živo.

Otroci in mladostniki so si svoje ozemlje na papirju omejili, nato pa se povezovali z narisanimi mostovi, potmi ali vrati. Skupina otrok in mlajših mladostnikov, starih od 11 do 14 let, je sočasno izvajala glasbeno improvizacijo. Pri tem so imeli na razpolago različna glasbila,

kot so ksilofon, metalofon, klavir in ritmična neuglašena glasbila, udeleženci pa so igrali tudi na svoja glasbila (viola in kontrabas). Pri ustvarjanju glasbene improvizacije so pomagali tudi starši dveh otrok, Matjaž in Lucie Dajčar, ki so improvizirali na kitaro in violino. Vsak otrok si je na koncu izrezal svojo risbo in jo odnesel s sabo.

Glasbene skulpture III

Na tretji delavnici Glasbene skulpture III smo ustvarjali v parih, ki so bili naključno določeni. Pri tem je bil eden v paru slikar, drugi pa glasbenik. Navodilo za ustvarjanje se je glasilo, naj glasbena orodja posnemajo gibanje likovnih pripomočkov in obratno. Pri tem smo sočasno ustvarjali likovni izdelek ob glasbeni improvizaciji na melodična glasbila (toni pentatonike na C z metalofoni, ksilofoni, sopranskimi zvončki in klavirjem ter glasbe-

nimi cevmi boomwhackers) ter ritmična glasbila (guiro, kraguljčki, triangel, boben, tamburin, dežna palica, klaves, ropotulja). Vsak glasbenik je imel svoj komplet navedenih glasbil, da je lahko prosto improviziral. Kakor so se menjavale barve na slikarski podlagi, so se menjavali tudi parametri glasbe (tempo, dinamika, višina tona).

ODZIVI ODRASLIH UDELEŽENK

»Na delavnici Glasbene skulpture sem bila predvsem presenečena nad izvedbo. Česa podobnega še nisem doživela. Kaj sem odnesla? Predvsem veliko razmišljanja. Čudim se, kako zelo so ljudje v moji bližini pozitivni. Iz radovednosti do neznanega zagotovo pridem 29. 3. 2024 na naslednjo skulpturo. Da stopim iz svojega vsakdana in si dopustim drugačnost.«

»Izjemno sem hvaležna za včerajšnjo delavnico. Bila je prvovrstna izkušnja pogleda vase, v svoja notranja občutja in čudenja, kako se telo odziva na zvočne posnetke. Sprva sem imela nekoliko več težav z miselno in telesno sprostitvijo v drugem sklopu, pri risanju, in sicer predvsem pri začetnih taktih predvajanih skladb, saj sem bila še kar pod vtisi iz službe, potem pa sem se sprostila in začutila nekakšno zaupanje, sproščenost in pripadnost skupini, da se »zlijem« z občutji drugih. Dovolila sem si biti samo jaz, in to me je zelo osrečilo. Hvala vama za vodenje in čudovito izkušnjo. Se veselim naslednje delavnice.«

»Vajina delavnica je vrhunska. Vse je bilo tako, kot mora biti, da bi vsi skupaj hodili po tanki meji med ugodjem in neugodjem, med znanim in neznanim, med varnim in manj varnim.«

»Kot je pričakovati glede na obilje vključene senzorike, v meni dogajanje odzvanja. Me pa še bolj spremlja, kot sem pričakovala. Že dalj časa vnašam v svoje delovanje nenavezanost, in na delavnici je ta zahtevna prvina čuječnosti dobila čudovit epilog. Z delavnice sem s sabo odnesla dragocen občutek, da lahko grem, kamor hočem, da lahko ponosno sebe nesem v svet, ker sem dovolj takšna, kot sem, sem vredna in bom zmogla. Nekako se bolj zavedam svoje sledi, ki jo puščam v svetu. Ob jutranjem plesnem ritualu rišem navidezno sled in jo občudujem.«

Sklep

V okviru delavnic Glasbene skulpture sta likovno in glasbeno ustvarjanje enakovredno zastopani, pri čemer pa niti ustvarjalni glasbeni niti ustvarjalni likovni dosežek nista njen glavni namen. Glavni cilj delavnic Glasbene skulpture je krepitev socialnih in čustvenih veščin². To dosegamo med opazovanjem in opisovanjem lastnih čustev ob izvajanju, ustvarjanju in poslušanju glasbe ter ob sočasnem likovnem ustvarjanju, ob vedno prostorsko omejenem gibanju ter ob zavedanju, da nismo sami, da ne posegamo v intimni prostor nekoga drugega, da spoštujemo drug drugega in se upošteevamo.

² Socialno in čustveno učenje je proces razvoja veščin na področjih samozavedanja, samouravnavanja, spretnosti v odnosih, socialnega zavedanja in odgovornega sprejemanja odločitev, kar v našem prostoru utemeljujejo različni avtorji, kot so Janja Batič, Katja Košir in drugi.